

Foarte umani, foarte divini (XIII): Din toată inima ta

Virtutea castității se raportează la capacitatea noastră de a percepe ceea ce poate să umple inima umană, să aspire la aceasta și să se bucure de ea; ea ne permite să-l descoperim pe Dumnezeu în toate.

02.09.2022

„Fericiți cei curați cu inima, pentru că ei îl vor vedea pe Dumnezeu” (Mt 5,8). Să-l vezi pe Dumnezeu: fără

filtru, fără grabă, fără limită... Cine ar putea visa să ajungă la aceasta prin propriile sale forțe? Să contempli la sursă frumusețea sa, bunătatea, măreția pe care noi o căutăm neîncetat pretutindeni. Să contemplăm, ceea ce înseamnă să observăm nu din exterior, ci din interior, știind că suntem inundați pretutindeni de această realitate plină de lumină, de această „Iubire care satură fără a sătura” ^[1] dorințele noastre cele mai profunde; aceste dorințe care în lumea aceasta nu găsesc decât un răspuns foarte parțial, chiar dacă deseori creaturile par atât de frumoase, bune și mărețe după cum ni le putem noi imagina.

Desigur că, vorbind despre puritatea inimii, Domnul nu face referință numai la castitate. Dacă cineva ar fi foarte cast, dar nedrept, nesincer, neloaial, leneș ori egoist, nu am zice că inima sa este pură. Când David se roagă „Creează în mine o inimă

curată, Dumnezeu” (Ps 51,12) el cere o inimă care să reunească toate virtuțile; o inimă care să știe să vibreze cu tot ceea ce este prețios, nu cu ceea ce este inconsistent, o inimă capabilă să-și riște viața pentru ceva ce este mai mare decât ea, fără să se lase dominată de ceea ce este efemer și superficial. Pe măsură ce creștem în diferite virtuți, viziunea noastră – dorințele noastre, interesele, aspirațiile – devin mai clare și suntem capabili să percepem adevărata valoare a lucrurilor. Învățăm să vedem, să contemplăm, să apreciem.

Perplexități

Dumnezeu ne-a creat pentru această contemplare, ce reunește toate aspirațiile inimii. Este un har pe care vrea să ni-l acorde. Dar un har pentru care trebuie să luptăm. Trebuie să ne cucerim inima pentru a o face capabilă să primească acest

dar, riscând să o lăsăm fără deschidere, uitată într-un colț. După cuvintele sfântului Josemaría, castitatea este „o luptă, nu o renunțare; să răspundem printr-o declarație fericită, printr-o angajare liberă și bucuroasă. Atitudinea ta nu trebuie să aibă ca singur, unic obiectiv evitarea căderii sau fuga de oportunitate. Nu trebuie în nici un fel să ne limităm la un refuz rece și calculat. Ești convins despre castitate că este o virtute și ca atare ea trebuie să crească și să se perfecționeze?” ^[2]. Castitatea este o angajare fericită și mereu se poate dezvolta. Aceste două idei, cert, sunt familiare, dar nu sunt mereu destul de bine înțelese, până într-atât încât pot genera o oarecare perplexitate.

Ideea de castitate ca angajare, afirmație contrastează cu concepția celor care pun un accent excesiv pe cuvânt, ca și cum virtutea ar consta cu siguranță în a nu face, a nu gândi,

a nu privi, a nu dori. Castitatea este, în schimb, un da spus iubirii, este iubirea care o face necesară și îi dă un sens. Bineînțeles, este necesar să spui nu anumitor acte sau atitudini care îi sunt contrare și pe care orice persoană rezonabilă le percepe, desigur, ca pe negații ale iubirii, deoarece în sine această iubire trebuie să fie totală, exclusivă și definitivă. Dar, în ciuda faptului că necesită câteva „nu-uri”, castitatea este o realitate eminamente pozitivă.

Să ne imaginăm pe cineva care cunoaște bine credința și viața creștină, sincer hotărât să o pună în practică; pe cineva care chiar a transmis altora această viziune pozitivă a sfintei purități, pentru că el a înțeles bine aceste rațiuni și le împărtășește. Totuși, se poate ca experiența sa practică a acestei virtuți să nu corespundă ideii a ceva pozitiv putând totuși să creadă. Pe lângă aceasta, pentru că nu are prea

multă nevoie să lupte spre a practica puritatea, alte interese fiind de obicei pe prim plan și coborând castitatea pe al patrulea sau al cincilea loc printre preocupările sale, prin urmare castitatea să nu pară de fapt să fie pentru el nici o afirmare nici o negare . Mai mult decât atât, trebuind să lupte mai intens pentru a o trăi în anumite perioade, el o simte, cu siguranță ca pe o negare și nu ca pe o afirmare.

Se adaugă la aceasta o altă sursă de perplexitate: pentru că este o virtute, castitatea este chemată să „crească și să se perfecționeze” ^[3]. Încă o dată, acest bun creștin își poate spune: „Normal, eu ajung să evit actele, gândurile privirile contrare castității, nu despre asta este vorba, nu pot spune că sunt virtuos; ce altceva pot face, în ce sens trebuie să crească și să se perfecționeze în mine castitatea?” În realitate, **la originea acestor perplexități stă ideea**

destul de răspândită, dar foarte limitată, că virtutea este în esență un supliment de forță în voință ce ne face capabili să respectăm normele morale, chiar dacă ele se opun înclinației noastre. Dacă această viziune ar fi corectă, virtutea ar consta în capacitatea de a ignora afectivitatea, în a se opune sistematic la cea ce noi simțim de fiecare dată când respectul acestor norme o cer. Bineînțeles, există o parte de adevăr, deoarece în formarea virtuții, este necesar deseori să acționăm contra înclinațiilor afective. Totuși, este foarte necesar să nu uităm că nu acesta este scopul, că nu este decât o etapă, dacă ea nu este urmată de alții, nu va ajunge decât la capacitatea de a se reține, de a spune nu. Cei care gândesc virtuțile în această manieră, chiar dacă ei pot spune despre castitate că este o afirmație fericită, nu au înțeles-o cu adevărat, căci ei nu văd în practică semnificația ei.

Integrare

Virtutea, mai degrabă ca o capacitate care se opune înclinațiilor noastre, înseamnă însăși formarea acestor înclinații. Virtutea consistă, desigur, în a te bucura de bine, pentru că o con naturalizare afectivă a luat ființă în noi, adică un fel de complicitate cu binele.

Cu siguranță, în acest sens numim cumpătare ordinea în tendința naturală a plăcerii. Dacă plăcerea ar fi rea, ar trebui anulată. Dar plăcerea este bună, iar natura noastră i se înclină. Totuși, dacă este bună, în principiu, nu înseamnă că este bună în toate cazurile: obiectul unei tendințe poate să nu fie bun pentru o persoană într-un caz particular, De aceea este în interesul nostru să ne stăpânim înclinațiile pentru plăcere. Dacă reușim, ne-am face unul dintre cei mai buni aliați pentru a practica binele; altfel, ele se vor transforma

într-un mare dușman, capabil să ne distrugă, ca apa, care potolește setea, hidratează corpul și face să crească plantele... poate fi și un val seismic, să cauzeze inundații, distrugerii.

În ce constă efortul de a stăpâni această tendință? Cert, nu în a face să dispară atracția plăcerii, ceea ce este imposibil. Nici a o ignora, a trăi ca și cum ea nu ar exista, nici chiar a o reprima. A ne stăpâni tentația plăcerii înseamnă a o integra binelui persoanei” ^[4]: să dăm o identitate dorințelor noastre, încât ele să fie, progresiv, în raport cu identitatea noastră și să o întărească. O inimă impură este o inimă fragmentată, fără scop; **o inimă pură, în schimb, este o inimă întreagă, cu o direcție în viață.**

Cum să ajungi la aceasta? Tendințele umane sunt tot atâtea moduri de a percepe binele: fiecare dintre ele ne prezintă ca potrivit ceea ce o

satisface. Zicem că avem o tendință la plăcere pentru că suntem atrași de ceva care poate produce plăcere; ceea ce apare în ochii noștri ca dezirabil. Totuși, ceea ce este bun ca tendință, poate să nu fie pentru persoană. O prăjitură poate să-mi placă pentru că este plăcută la gust, dar poate să nu fie bună pentru sănătatea mea (de exemplu, pentru că sunt diabetic), forma mea fizică (încerc să pierd în greutate) sau relația mea cu ceilalți (aparține altcuiva). Fiecare tendință proprie punctului său de vedere, evaluează realitatea pornind din propria perspectivă și nu o face din perspectiva altuia. Rațiunea este singura facultate care poate adopta toate punctele de vedere și să le integreze ^[5], identificând binele persoanei și nu numai binele unei tendințe particulare sau al unui aspect particular al vieții. Rațiunea ascultă ceea ce fiecare tendință are de spus, evaluează toate aceste voci

împreună și judecă dacă o acțiune este bună pentru persoană.

Rațiunea nu este rece; ea este pasionată, este condiționată de tendințe sau de pasiuni. Dacă o tendință se exprimă mai puternic decât celelalte, se poate găsi dezorientată. De unde importanța de a forma bine tendințele (bine temperate). Astfel, în loc să fie un obstacol, sunt o susținere pentru judecata rațiunii. Bineînțeles, această integrare în jurul rațiunii cere ca sensul tendinței să fie înțeles și respectat, iar noi să acționăm încât acest respect să ne impregneze afectivitatea. Lăcomia la mâncare, de exemplu, arată că înțelesul nevoii noastre de a mânca nu a fost înțeles – cel puțin într-o manieră practică, influențând comportamentul – adică modul a cărei plăcere de a mânca contribuie la binele integral al persoanei nu a fost pe deplin

asimilat. La fel se poate spune despre castitate și de orice altă virtute.

O lume interioară

Să ascultăm sfatul sfântului Josemaría într-un foarte scurt punct din Drum: „De ce privești în afara ta, dacă porți „universul tău” în tine?”^[6]. Este adevărat: dacă porți în tine o lume – o lume făcută din lucruri mari, divine și umane – privirea, acțiunea, gândirea contra castității pot avea o oarecare forță de atracție , dar vor fi mai ușor a le combate, căci vor fi percepute ca o primejdie pentru armonia propriei lumi interioare.

S-ar putea chiar spune că **sexualitatea nu face referință la sexualitate decât în mod secundar. Este vorba în special de deschiderea lumii noastre interioare, de inima noastră, spre lucruri mari, de capacitatea de a percepe ceea ce este capabil să**

umple inima umană, să aspire la aceasta și să se bucure de ea. De aceea sfântul Josemaría spunea așa: „Dar să se vorbească despre impuritate nu mi-a plăcut niciodată. Vreau să examinez fructele cumpătării [...] Trăind astfel – cu simțul sacrificiului – (omul) se eliberează de mult sclavaj și ajunge aici în intimitatea inimii sale, să savureze întreaga iubire a lui Dumnezeu [...]. Suntem în măsură să ne preocupăm de ceilalți, să împărtășim tot ce avem cu toată lumea, să ne consacrăm marilor sarcini” ^[7].

Persoana castă este capabil să intre afectiv în relație și să aprecieze tot ceea ce este frumos, nobil, cu adevărat amuzant. Privirea sa nu este posesivă, ci recunoscătoare: îl lasă pe celălalt așa cum este, nu permite ca relația care îl unește de fiecare lucru și de fiecare persoană să fie pătată, depersonalizată. Cei

care nu sunt caști au o privire coborâtă, incapabili de a primi, ci numai de a cere performanțe. În realitate, ei nu sunt capabili să profite de micile lucruri ale vieții și de relații personale; sunt incapabili să fie, realmente, cu ceilalți.

Lucrurile delicate pe care alții le apreciază le par insipide, nu le spun nimic, căci ei au nevoie de emoții puternice pentru a acționa și trăi ceva pozitiv și agreabil.

Este deci de înțeles că cei ce trăiesc castitatea ca o angajare veselă nu au, în general, nevoie de un efort extraordinar de voință pentru a controla impulsivitatea sexuală dezordonată: lumea lor interioară, țesută cu realități prețioase și relații adevărate, contrastează puternic cu aceasta și o îndepărtează. Tăind astfel, ei se simt enorm de liberi, pentru că fac ce doresc. În schimb, desfrânații, necumpătații, sau chiar simpli înfrânați, dacă ar fi capabili de

acest lucru s-ar simți suprimați: ca și cum le-ar lipsi ceva.

Pentru sfântul Toma de Aquino, desfrânatul, necumpătatul, înfrânatul și cel cast sunt patru figuri distincte ^[8]. Cel cast și desfrânatul posedă unul virtutea iar celălalt viciul. Necumpătatul, fără să se fi ancorat în viciu, nu trăiește virtuos. Iar înfrânatul, cum o indică termenul, este stăpânit: el nu păcătuiește contra castității, dar nici nu posedă virtutea: în fața tentației, el se limitează în a-și reprima impulsia , fără să se bucure de plăcere. Este cazul, de exemplu, al cuiva care nu vrea să privească, dar care ar vrea să fie inevitabili să privească. Se mulțumește să sară dincolo de obstacolele pe care ar dori să nu le treacă și, făcând aceasta, nu se gândește să-și formeze interioritatea spre a o configura binelui. Această situație poate constitui un progres pentru cei ce vin

de mai departe, dar au încă drum de parcurs pentru a-și forma virtutea. Cel care nu se îndepărtează ferm de frontieră, chiar dacă nu ajunge să păcătuiască, nu va depăși niciodată stadiul de înfrânat, fără să ajungă vreodată să aprecieze virtutea și să o considere ca pe o afirmare, angajare veselă.

Ei îl vor vedea pe Dumnezeu în toate

„Fericiți cei curați cu inima, căci ei îl vor vedea pe Dumnezeu” (Mt 5,8).

Poate că Isus nu vrea să spună că le va fi interzis celor cu inima impură să-l vadă pe Dumnezeu, ci mai degrabă că ei nu vor vedea nimic acolo unde cei curați cu inima vor percepe o frumusețe indescritibilă, plină de nuanțe, care ar satisface toate aspirațiile inimii lor. Este, într-adevăr, ceea ce se petrece aici: virtușii sunt capabili să-l vadă pe Dumnezeu în fiecare persoană, în

fiecare situație banală a vieții, în timp ce non virtuoșii nu –i resimt prezența, sau o găsesc inconfortabilă și dezagreabilă, limitându-le libertatea.

Virtutea înțeleasă în acest mod, ca și creația unei frumoase lumi interioare, a unei naturalități afective care ne face să ne bucurăm făcând binele, este un răspuns dat perplexităților menționate mai sus. Într-adevăr, dacă efortul pentru sfânta puritate nu vizează numai refuzul actelor dezordonate, dar și , mai ales, să realizeze o lume interioară plină de realități prețioase, supranaturale și umane, este de înțeles ca această virtute să crească și să se formeze nu numai când trebuie să învingă o tentație, dar și atunci când atenția noastră se îndreaptă spre tot ce este prețios și frumos în realitate, chiar dacă aceasta nu are nimic de-a face cu sexualitatea în sine. Castitatea nu este numai o

virtute pentru momentele de luptă; nu ține numai de tentații; este o virtute a atenției, este ceva la care inima noastră este atentă. Înțelegem atunci că blândețe interioară, această deschidere către grandoare, nu are limite și poate crește mereu.

Mijloacele sunt numeroase

Cum să forțezi această lume interioară? Bineînțeles, trebuie evitat tot ce ar putea să o perturbe, să veghem la ceea ce vederea și imaginația să nu fie dispersate sau bruiate, să punem anumite frâne **curiozității**, iar astfel să evităm a cădea în **lene**, atitudine pasivă a celor care cedează evenimentelor controlul deciziilor lor. Căci, a naviga fără un scop, a se lăsa dus de vântul ce suflă, duce ușor la pierzanie și la a ajunge într-un loc în care ai prefera să nu fi.

Este bine, de asemenea, să creștem în **forța sufletului**, căci fără ea este

foarte dificil să păstrezi direcția în mijlocul valurilor; consecvența în micile mortificări în muncă, relațiile cu ceilalți, gusturile fortifică inima; și **sinceritatea**: a avea simplitatea de a vorbi de ceea ce se petrece în noi, este un mijloc foarte eficient de a ne oxigena inima și să evităm de a fi intoxicată prin afecțiuni prea mici pentru ea.

Alte mijloace care orientează privirea sufletului spre ceea ce este supranatural sau omenește valabil sunt în egală măsură foarte importante: **devoțiunea euharistică, afecțiunea pentru Maica Domnului, rugăciunea și relația personală cu Domnul. Prietenii și toate relațiile personale umane nobile** completează deopotrivă acest rol; în timp ce izolarea sau egocentrismul sunt o sursă facilă de infecție, devotamentul sincer pentru ceilalți menține inima sănătoasă.

Totodată, este de dorit să se dezvolte **interese culturale de valoare**, mai ales literatura bună, filmele bune, muzica, etc., ce contribuie la dezvoltarea sensibilității estetice și a simțului frumosului. Cei ce nu apreciază decât filmele, lecturile, proiectele sau video-urile, cei ce se obișnuiesc să nu trăiască decât din emoții banale, vor trebui făcă un efort considerabil pentru a se controla atunci când aceste emoții vor intra în sfera sexuală. Iar dacă ajung aici, o vor trăi cel mult ca pe o represiune, o provocare. Este mult mai plăcut și eficient de a crea un climat interior propriu, luminos și afirmativ. Inima noastră a fost făcută pentru a se bucura de frumusețea lui Dumnezeu începând cu această viață și pentru întreaga eternitate.

[1] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 208.

[2] Sfântul Josemaría, prietenii lui Dumnezeu , nr. 182.

[3] *Ibid.*

[4] *Catehismul Bisericii Catolice* , nr. 2337: „Castitatea semnifică integrarea reușită a sexualității în persoană , iar de aici unitatea interioară a omului în ființa sa corporală și spirituală”.

[5] Cf. Sfântul Toma de Aquino, *Suma teologică* , I-II, a. 1, ad 2.

[6] Sfântul Josemaría, *Drum* nr. 184.

[7] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 84.

[8] Cf. *Suma teologică*, II-II, q. 151-156.

Julio Diéguez

pdf | document generat automat din
[https://dev.opusdei.org/ro-ro/article/
foarte-umani-foarte-divini-xiii-din-
toata-inima-sa/](https://dev.opusdei.org/ro-ro/article/foarte-umani-foarte-divini-xiii-din-toata-inima-sa/) (08.08.2025)